

NEKROLÓG
ZA VILIAMOM MRUŠKOVIČOM

(1940 – 2020)

Ráno 2. marca 2020 dotýklo srdce významného jazykovedca, etnolingvistu, prekladateľa, archivára a pedagóga Viliama Mruškoviča.

Viliam Mruškovič sa narodil 13. júla 1940 v Smoleniciach neďaleko Trnavy, kde prežil svoje detstvo a mladosť v šťastnej, mnohodetnej rodine (mal

deväť súrodencov). Po maturite na I. jedenástočnej strednej škole (dnes Gymnázium Jána Hollého) v Trnave pokračoval v štúdiu nemeckého a slovenského jazyka na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, ktorú ukončil v roku 1962.

Viliam Mruškovič, ako to bolo v tom čase zvykom, dostal umiestenku do Trstenej na Orave, kde vyučoval nemčinu a potom aj angličtinu a španielčinu na tamjšej Jedenástočnej strednej škole (neskôr Gymnázium Martina Hattalu). Tu popri pedagogickej činnosti v rokoch 1965 – 1968 pôsobil vo funkcii zástupcu riaditeľa. Orava bola síce veľmi ďaleko od rodných Smoleníc a kraj v porovnaní s okolím Trnavy chladný a drsný, ale Viliam Mruškovič na toto obdobie svojho života spomínal veľmi rád. Ako mladý učiteľ sa na trstenskom gymnáziu zoznámil so svojou budúcou manželkou Elenou, vtedy ešte študentkou, ktorá sa stala jeho celoživotnou partnerkou. Prežil s ňou viac ako 55 rokov a bola mu oporou až do jeho posledných chvíľ.

Na žiadosť Matice slovenskej odišiel Viliam Mruškovič v roku 1972 do Martina, kde nastúpil do funkcie vedúceho Literárneho archívu. Jeho vedomosti, rozhľad, riadiace a organizačné schopnosti ho predurčovali k ďalšiemu pracovnému postupu. Po ročnom pôsobení v archíve sa stal vedeckým tajomníkom (1973 – 1987) a neskôr správcom (1987 – 1990) Matice slovenskej.

Od roku 1990 pracoval opäť v Literárnom archíve ako archivár a vedeckovýskumný pracovník až do odchodu do dôchodku v roku 2001.

V archíve sa podieľal na spracovávaní pramenného materiálu z oblasti literárnej histórie a histórie. Vďaka bohatým jazykovým znalostiam venoval pozornosť hlavne dokumentom staršieho obdobia (17. – 19. storočie), ktorých skúmanie si vyžadovalo ovládanie nemčiny, latinčiny a maďarčiny.

V rámci vedeckovýskumnej činnosti zostavil Viliam Mruškovič viaceré tematické inventáre – *Slaviká v Archíve literatúry a umenia Matice slovenskej* (1993), *Germaniká v Archíve literatúry a umenia Matice slovenskej* (1995),

Romaniká v Archíve literatúry a umenia Matice slovenskej (rozmnož., 1997) a *Pramenné dokumenty k dejinám Slovenska a Slovákov od najstarších čias po prvú fázu národného obrodzenia v zbierkach Archívu literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice* (2009). Pre potreby archívov napísal príručku *Slovník literárnoarchívnej terminológie* (1999). Na vydanie pripravil viaceré fotosúbory a faksimile.

Výsledky svojej práce prezentoval aj na stránkach mnohých zborníkov a časopisov (*Literárny archív, Zborník Slovenského národného múzea, Slavica Slovaca, Genealogicko-heraldický hlas, Slovensko, Knižnice a vedecké informácie, Čitateľ, Slovenské národné noviny, Matičné čítanie* a i.).

Viliam Mruškovič ovládal aktívne či pasívne niekoľko desiatok európskych jazykov. Sám hovoril, že „jeho koníčkom je učiť sa všetky európske jazyky“. Viac ako literárnej histórii a archívnictvu sa preto venoval vo svojom voľnom čase etnolingvistiky a sociolingvistiky. Zaujímali ho dejiny európskych (aj iných) národov, ich jazyk, kultúra atď. Ešte v roku 1983 napísal učebné texty *Jazyky Európy* a v roku 2008 mu vyšla doteraz neprekonaná encyklopédia *Európa jazykov a národov na prahu tretieho tisícročia – Europa linguarum nationumque*, ktorá bola výsledkom jeho dlhoročnej výskumnej práce. Obsiahla publikácia mapuje jazykové a národné spoločenstvá Európy a je významným počínom nielen v slovenskom, ale i v celoeurópskom meradle.

V rôznych časopisoch uverejnili Viliamovi Mruškovičovi odborné i umelecké preklady z nemčiny, zo švédčiny, z lužickej srbčiny, ruštiny, estónčiny, bretónčiny a ďalších jazykov. Do slovenčiny preložil 11 knižných diel zahraničných autorov. Za odborný preklad knihy Ingo Walthera *Pablo Picasso 1881 – 1973* (1992) získal v roku 1994 *Cenu Literárneho fondu*.

Viliam Mruškovič ako znalec mnohých jazykov a výborný pedagóg vyučoval na Jazykovej škole v Martine najprv nemčinu a neskôr (ešte aj v dôchodkovom veku) španielčinu a taliančinu. Bola to práca, ktorá ho nesmierne bavila a naplňala – práca pedagóga, ktorý môže odovzdávať svoje vedomosti iným.

V posledných rokoch Viliama Mruškoviča čoraz viac trápilo choré srdce. Pokiaľ mohol, venoval sa svojim záľubám, ku ktorým patrila aj práca v záhradke. Vždy sa tešil z rodiny, ktorá ho obklopovala – manželky Eleny, syna Viliama, dcéry Miriam, vnúčat a pravnúčat. Rodine, ale aj nám, bývalým kolegom, bude veľmi chýbať.

Češť jeho pamiatke!

Mgr. Eva Pástorová